

Sven Opstad
Gudmestadveien 195
4365 NÆRBØ

Deres ref
09/01641-6

Vår ref
201000498-6/IAA

Dato
01.10.2010

Klage på Riksantikvarens vedtak etter kulturminneloven § 8 første ledd med avslag på søknad om fjerning av gravhaug på Gudmestadveien 195, gnr. 28, bnr. 12 i Hå kommune, Rogaland fylke

Miljøverndepartementet viser til Deres brev av 20.10.2009 der De klager på Riksantikvarens avslag av 24.9.2009 på søknad om fjerning av gravhaug (id 65724) på deres eiendom Gudmestadveien 195, gnr. 28, bnr. 12 Hå kommune.

Miljøverndepartementet har vurdert alle sider av saken, og har etter en helhetsvurdering funnet at det ikke foreligger grunnlag for å omgjøre Riksantikvarens vedtak av 24.9.2009, om ikke å tillate fjerning av automatisk fredet kulturminne, gravhaug id 65724, Gudmestadveien 195, gnr. 28/bnr. 12 i Hå kommune etter kml. § 8 første ledd.

Riksantikvarens vedtak opprettholdes.

Sakens bakgrunn

Svein Opstad (klager) søkte 26.1.2009 Hå kommune om tillatelse til å oppføre et hus på sin eiendom gnr 28, bnr 12, Hå kommune. Fordi det ligger et kjent kulturminne i form av en gravhaug (id 65724) på eiendommen, ble saken av kommunen forelagt Rogaland fylkeskommune i brev av 27.1.2009. Fylkeskommunen var på befaring på eiendommen den 3.3.2009, og det klargjøres i brev av 11.3.2009 til Hå kommune at kulturminnet kommer i konflikt med det omsøkte tiltaket. Fylkeskommunen ba søker om å finne en alternativ plassering av huset i samarbeid med kommunen. I forbindelse med

behandlingen av denne saken gjennomførte Miljøverndepartementet befaring på eiendommen den 19.5.2010. Det ble under denne befaringen brakt på det rene at Hå kommune har gitt tillatelse til bygging av en ny bolig som er oppført tett opptil haugens sikringssone. Denne byggetillatelsen er gitt uten at den regionale kulturminneforvaltningen har fått saken til uttalelse. Rogaland fylkeskommune har i brev av 30.6.2010 politianmeldt Hå kommune for forholdet. Byggingen av huset har ikke hatt innvirkning på departementets vurdering i denne klagesaken. Klagesaken omhandler søknad om fjerning av gravhaugen.

I brev av 6.5.2009 til Kulturseksjonen i Rogaland fylkeskommune, søkte Sven Opstad om å få fjernet gravhaugen fra hagen på det offentliges regning. Rogaland fylkeskommune anbefalte i brev av 15.6.2009 Riksantikvaren å gi dispensasjon fra kulturminneloven med krav om forutgående utgraving for å sikre kildeverdi. Fylkeskommunen anså tiltaket for å være mindre privat og en utgraving skal følgelig dekkles av det offentlige.

I medhold av Lov om kulturminner av 9. juni 1978 (kml.) § 8 første ledd fattet Riksantikvaren 24.9.2009 vedtak om ikke å tillate fjerning av gravhaugen.

Riksantikvarens vedtak er påklaget av Sven Opstad i brev av 20.10.2009. Klagen er avgitt innenfor klagefristen i kml. § 8 første ledd.

Riksantikvaren har vurdert klagen og oversendt denne til behandling i Miljøverndepartementet ved brev av 3.2.2010. Riksantikvaren opprettholder sitt vedtak av 24.9.2009.

Klager har ikke kommentert Riksantikvarens oversendelsesbrev.

Klagers anførsler jf. brev av 20.10.2009

Klager kommenterer ikke direkte Riksantikvarens vedtak, men viser til det han mener er feil i Arkeologisk museums uttalelse til Riksantikvaren av 20.10.2009.

Klager påpeker at hekken rundt den omsøkte gravhaugen ble plantet i 1950, noe som er 16 år før gravhaugen ble registrert. Klager anser at tidspunktet denne hekken ble plantet har betydning for vurderingen av dispensasjonssøknaden.

Klager påpeker at tiltak som er gjennomført på eiendommen er utført etter søknad og tillatelse fra kommunen og dermed i god tro.

Gravhaugen har, etter klagers mening, liten verdi for offentligheten fordi den ligger i en privat hage. Haugen båndlegger dermed et stort område som kunne vært benyttet til utbygging og annet.

Klager er kritisk til Arkeologisk museums vurdering av at gravhaugen med enkle grep kan få deler av den vide utsikten tilbake, ved for eksempel å fjerne hekken. Klager anser at han ikke kan pålegges å fjerne hekk eller bygninger da disse er oppsatt etter tillatelse. Klager anser at han dermed ikke kan pålegges å fjerne disse.

Riksantikvarens merknader jf. brev av 3.2.2010

Riksantikvaren har i behandlingen av søknaden forholdt seg til informasjon fra kulturminnebasen Askeladden, der det fremgår at gravhaugen ble registrert i 1955 og kartlagt i forbindelse med økonomisk kartverk i 1966, samt ved omløpsregistrering for økonomisk kartverk i 1987. Sammenhengen mellom den omtalte granhekk og gravhaugen har ikke hatt innvirkning på Riksantikvarens avslag på dispensasjonssøknaden.

Riksantikvaren tar til etterretning at klager har handlet i god tro ved boligbygging nær inntil gravhaugen i 1979 etter tillatelse fra kommunen. Boligbygging nær et kjent automatisk fredet kulturminne er søknadspliktig i henhold til Lov om kulturminner av 1978.

Riksantikvaren viser til at det opprinnelig lå en byggesøknad til grunn for søknaden om å fjerne gravhaugen. Denne var på tidspunktet Riksantikvaren behandlet dispensasjonssøknaden, opplyst trukket. Klager ønsker å få fjernet gravhaugen uavhengig av bygging av ny kårbolig. Riksantikvaren ser ikke at en endring av grunnlaget for dispensasjonssøknaden styrker klagers sak.

Riksantikvaren viser til at det er uenighet mellom Rogaland fylkeskommune som anser at gravhaugen har lav opplevelsverdi fordi den ligger i en hage, og Arkeologisk museum som mener den har høy verdi fordi den har et monumentalt preg og befinner seg i en viktig kulturhistorisk sammenheng.

Riksantikvaren anser at gravhaugen har monumental verdi med opplevels-, kunnskaps- og kildeverdi intakt. Riksantikvaren viser til at gravhauger er en høyt prioritert kulturminnekategori og at store samfunnsinteresser skal stå på spill før dispensasjon kan innvilges. Gravhaugen inngår i en naturlig sammenheng med nærliggende kulturminner som utgjør et rikt og viktig kulturmiljø, og man har derfor konkludert med at kulturminnets verdi veier tyngre enn ønsket om å frilegge areal i hagen.

Departementets merknader

Generelt

Automatisk fredete kulturminner er i kraft av sin alder og informasjonsverdi de viktigste kildene til vårt lands tidligste historie. Uten særskilt tillatelse er det ikke adgang til å sette i gang tiltak som vil kunne virke inn på automatisk fredete kulturminner jf. kml. §§ 3 og 8. De automatisk fredete kulturminnenes vitenskapelige og miljømessige verdier er til en viss grad knyttet til det stedet de ligger. Det er derfor

en målsetting å bevare flest mulig av disse kulturminnene intakt i sine naturlige omgivelser. Dette innebærer at tiltakshaver/utbygger bør søke å planlegge nybygg og anlegg slik at de i størst mulig grad unngår å berøre kjente arkeologiske kulturminner.

Etter kml. § 3 er det i utgangspunktet forbudt å "sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørleg skjemme automatisk fredete kulturminner".

Riksantikvaren er gjennom forskrift av 20.5.2000 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven gitt myndighet etter kml § 8 første ledd til å avgjøre om et tiltak kan gjennomføres og eventuelt fastsette vilkår for tillatelsen.

Departementet kan, i behandlingen av klagesaken prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter, jf forvaltningsloven § 34, andre ledd.

Til anførselene

På Miljøverndepartementets befaring ble det klart at den omtalte hekken langs hagens vestsida var fjernet for å gjøre plass til vei for den nyoppførte boligen. Etter departementets syn er ikke tidspunktet hekken ble plantet av betydning for klagebehandlingen.

Når det gjelder klagers anførsel om at bygging av bolighus på tomten i 1979, samt om andre tiltak ble utført i god tro viser departementet til at det er kommunens oppgave å klarere byggesaker i henhold til gjeldende lovverk. Dette inkluderer å innhente uttalelser fra berørte instanser i saker der tiltaket vil berøre automatisk fredete kulturminner. Spørsmålet om huset oppført i 1979 er bygget lovlig eller ikke, har ikke hatt betydning for Miljøverndepartementets avgjørelse.

Gravhauger fra forhistorisk tid er høyt prioritert innen norsk kulturminneforvaltning. Dette innebærer at det vanligvis krever tiltak av stor samfunnsmessig betydning for å få tillatelse til å fjerne slike kulturminner. I dette tilfellet ligger det ingen opplysninger om konkrete tiltak til grunn for søknaden om fjerning av haugen. Gravhaugen på Gudmestad har et monumentalt preg. Den er godt bevart og fint vedlikeholdt og har stor opplevelsverdi. Gravhaugen fremstår, etter departementets syn, som tydelig og den inngår i en større landskapsmessig sammenheng med andre kulturminner i området. Gravhauger, som den på Gudmestad, er markører i landskapet som er knyttet til tidligere tiders religiøse og ideologiske forestillinger. I dag fremstår slike monumentale gravhauger som rester etter vår forhistorie og tydeliggjør tidsdybden i landskapet.

Den aktuelle søknaden om dispensasjon fra kulturminneloven er ikke begrunnet med en konflikt mellom et konkret tiltak og gravhaugen. Klager har søkt om å få fjerne det automatisk fredete kulturminnet ut fra et generelt ønske om å kunne disponere hagearealet fritt. Etter Miljøverndepartementets vurdering er dette ikke tilstrekkelig

grunn til å gi dispensasjon etter kulturminneloven § 8 første ledd andre punktum. Det foreligger heller ikke særlige samfunnsmessige interesser som kan begrunne dispensasjon fra kulturminneloven. Departementet har i sin vurdering lagt vekt på søkers begrunnelse i forhold til de konkrete kulturminneverdiene som blir berørt, jf ovenfor.

Under henvisning til ovennevnte, har Miljøverndepartementet ingen merknader til Riksantikvarens behandling av saken.

Konklusjon

Miljøverndepartementet har vurdert alle sider av saken, og har etter en helhetsvurdering funnet at det ikke foreligger grunnlag for å omgjøre Riksantikvarens vedtak av 24.9.2009, om ikke å tillate fjerning av automatisk fredet kulturminne, gravhaug id 65724, Gudmestadveien 195, gnr. 28/bnr. 12 i Hå kommune etter kml. § 8 første ledd.

Klagen tas ikke til følge.

Med hilsen

Elisabeth Platou (e.f.)
avdelingsdirektør

Ivar Aarrestad
rådgiver

Kopi:

Riksantikvaren, Rogaland fylkeskommune, Universitetet i Stavanger Arkeologisk museum, Hå kommune